
Въпрос № 15. Недействителност на административните актове.

I. План

1. Понятие за недействителност на административните актове.
2. Функции на недействителността на административните актове.
3. Видове недействителност на административните актове.
4. Критерии за разграничаване на нищожните от унищожаемите административни актове.
5. Правни средства за отстраняване на недействителността на административните актове.

II. Административноправни източници

- Чл. 107 от Конституцията на Република България
Чл. 97, ал. 1; чл. 146; чл. 173, ал. 4; чл. 177, ал. 2; чл. 195, ал. 2; чл. 204, ал. 3; чл. 225, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс
§ 1, т. 3 от Допълнителната разпоредба на Административнопроцесуалния кодекс

III. Изложение

1. Понятие за недействителност на административните актове

Терминът „недействителност на административния акт“ се използва в теорията, за да обозначи наличието на пороци в административния акт, които засягат съществено неговото редовно действие. В законодателството терминът „недействителност“. В законодателството се използват следните термини, свързани с недействителността:

- „*незаконосъобразни*“ и „*неправилни*“ актове на министрите (чл. 107 от Конституцията): Министерският съвет отменя незаконосъобразните или неправилните актове на министрите);

- „*незаконосъобразен*“: В двуседмичен срок от получаване на преписката, когато е едноличен, и в едномесечен срок, когато е колективен, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган се произнася с мотивирано решение, с което обявява оспорения акт за нищожен, отменя го изцяло или отчасти като незаконосъобразен или нецелесъобразен или отхвърля жалбата или протеста. Когато органът отхвърли жалбата или протеста, мотивите за това решение се смятат за част от мотивите на административния акт. Компетентният орган е длъжен незабавно да уведоми жалбоподателя за датата на получаване на преписката (чл. 97, ал. 1 от АПК);

- „*нецелесъобразен*“: В двуседмичен срок от получаване на преписката, когато е едноличен, и в едномесечен срок, когато е колективен, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган се произнася с мотивирано решение, с което обявява оспорения акт за нищожен, отменя го изцяло или отчасти като незаконосъобразен или нецелесъобразен или отхвърля жалбата или протеста. Когато органът отхвърли жалбата или протеста, мотивите за това решение се смятат за част от мотивите на административния акт. Компетентният орган е длъжен незабавно да уведоми жалбоподателя за датата на получаване на преписката (чл. 97, ал. 1 от АПК);

- „*нищожен*“:

✓ В двуседмичен срок от получаване на преписката, когато е едноличен, и в едномесечен срок, когато е колективен, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган се произнася с мотивирано решение, с което обявява оспорения акт за *нищожен*,

отменя го изцяло или отчасти като незаконосъобразен или нецелесъобразен или отхвърля жалбата или протеста. Когато органът отхвърли жалбата или протеста, мотивите за това решение се смятат за част от мотивите на административния акт. Компетентният орган е длъжен незабавно да уведоми жалбоподателя за датата на получаване на преписката (чл. 97, ал. 1 от АПК),

✓ При отказ на некомпетентен орган да издаде административен акт съдът обявява отказа за нищожен и изпраща делото като преписка на съответния компетентен орган (чл. 173, ал. 4 от АПК);

✓ Актове и действия на административния орган, извършени в противоречие с влязло в сила решение на съда, са нищожни (чл. 177, ал. 2, изр. 1 от АПК);

✓ Правните последици, възникнали от подзаконов нормативен акт, който е обявен за нищожен или е отменен като унищожаем, се уреждат служебно от компетентния орган в срок не по-дълъг от три месеца от влизането в сила на съдебното решение (чл. 195, ал. 2 от АПК);

✓ Когато вредите са причинени от нищожен или оттеглен административен акт, незаконосъобразността на акта се установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетение (чл. 204, ал. 3 от АПК);

✓ Производството по принудително изпълнение на публичните вземания се прекратява с разпореждане на публичния изпълнител, когато актът, с който е установено публичното вземане, бъде обявен за нищожен, обезсилен или отменен по установения ред (чл. 225, ал. 1, т. 1 от ДОПК);

- „унищожаем“: Правните последици, възникнали от подзаконов нормативен акт, който е обявен за нищожен или е отменен като унищожаем, се уреждат служебно от компетентния орган в срок не по-дълъг от три месеца от влизането в сила на съдебното решение (чл. 195, ал. 2 от АПК).

Недействителният административен акт намира проявление в следното:

1. съществува в правната действителност, издаден в изпълнение или на основата на административноправна норма;
2. не може да породи поради съществуващи в него пороци при издаването му правни последици;
3. не отговаря на определени изисквания за неговата валидност, законосъобразност и редовност;
4. недостатъците му могат да бъдат отстранени чрез различни способы;
5. подлежи на отмяна по способите, предвидени в административноправните норми или на обявяване за нищожен.

Недействителност на административния акт е засягането на административния акт от такъв недостатък, изразяващ се в съществено нарушаване на нормативно установените изисквания за законосъобразност, който порок се отразява върху валидността на акта.

Институтът на недействителността обхваща индивидуалните, общите и нормативните (подзаконови) административни актове.

Недействителността на административните актове различава от *техническите дефекти*. Недействителността е недостатък на акта относно законовите изисквания във връзка с неговата форма, съдържание, автор, който е съществен и води до опорочаване на волеизявлението. Поради това не са недействителни онези административни актове, които страдат от технически дефекти. Очевидна фактическа грешка е несъответствие

между действителната воля на административния орган и начина, по който тя е изразена. Поправянето на такава грешка предполага обосноваване на несъответствието и утвърждаване на вече формираната воля¹. „Очевидна фактическа грешка представлява всяко несъответствие между действителната воля на административния орган и изразената такава в издадения административен акт, дължащо се на писмени грешки, грешки в пресмятанията или други очевидни неточности. Производството за поправка на такива грешки намира правното си основание в чл. 62, ал. 2 АПК, чието предложение трето сочи, че на обжалване по предвидения в закона ред подлежи „решението за поправянето“. Това решение няма самостоятелно правно значение, а заедно с първоначалния (поправения) административен акт представляват едно цяло. Този характер на решението за поправка на очевидна фактическа грешка налага извода, че отказът за поправка на такава грешка, било той изричен или мълчалив, не подлежи на обжалване, тъй като при наличие на такъв отказ правоотношението между страните не се променя по никакъв начин, то остава регулирано от първоначално издадения административен акт. На обжалване по АПК подлежи само волеизявлението на органа, с което се извършва поправка“²:

- дефекти в съдържанието;
- дефекти на формата на акта.

Такива могат да са:

- липсата на печат върху акта;
- липсата на точен адрес на правния субект, за който се отнася възложеното задължение;

- констатираните грешки в пресмятането (грешки в изчисленията) нямат характер на нарушения, тъй като са вид очевидна фактическа грешка, представляващи несъответствия между действителната и външно изразената воля, които не са основания за отмяна или за недопускане до участие и следва да се поправят от същото лице, което неволно ги е допуснало³;

- неотразяването или погрешното отразяване на датата и часа на съставяне на протокола или започването или приключването на изборния ден също не би могло да доведе до опорочаване вота на избирателя, защото тези реквизити са от техническо естество⁴;

- погрешното посочване на датата на издаване на акта⁵.

Тези пропуски (очевидни фактически грешки) могат да се отстранят преди изтичането на срока за обжалване на акта или сред изтичането на срока за обжалване на акта.

Недействителността на административните актове трябва да се отграничи от случаите на *недовършеност на акта*. Това е такъв акт, при който волеизявлението на органа още не е завършено и затова актът не може да породи желаните правни последици. Недовършените актове са действителни, като тяхното оформяне е станало според предписанията на правната норма, но им липсват някои довършителни действия или форми от фактическия състав, за да станат съвършени и да се превърнат в редовни и валидни административни актове⁶. Нормативен административен акт, който не е

¹ Решение № 14603 от 6.11.2013 г. по адм. д. № 10252 от 2013 г. на ВАС, Петчленен състав.

² Решение № 16238 от 6.12.2013 г. по адм. д. № 10342/2013 г. на ВАС, II отделение.

³ Решение № 130 от 7.1.2014 г. по адм. д. № 15404 от 2013 г. на ВАС, IV отделение.

⁴ Решение № 891 от 27.1.2016 г. по адм. д. № 13698 от 2015 г. на ВАС, IV отделение.

⁵ Решение № 14917 от 13.11.2013 г. по адм. д. № 171 от 2013 г. на ВАС, V отделение.

⁶ Дерменджиев, И., Д. Костов, Д. Хрусанов. *Административно право на Република България: обща част. 5-то доп. изд.* София: Сиби, 2010, 191.

обнародван в „Държавен вестник“, няма правно действие и е недовършен административен акт⁷.

2. Функции на недействителността на административните актове

Недействителността на административните актове изпълнява различни функции:

2.1. *предупредителната функция на недействителността* съдейства административните актове да се разделят на действителни (редовни) и недействителни (нередовни), което предупреждава за опасността от издаването на незаконосъобразен акт при неспазване на законовите изисквания;

2.2. *защита на интересите на гражданите и организациите* от незаконните и неправилни актове на административния орган, което се постига с обявяването на нищожността на издадени актове на административните органи или отмяната им;

2.3. *пораждане на правни предпоставки за отговорност на органа на изпълнителната власт и държавния служител, издал порочен акт* на основание Закона за отговорността на държавата и общините за вреди по реда на АПК;

2.4. *превантивна (дисциплинираща) функция на недействителността*, която предпазва органа, като същият се въздържа от издаването на такива актове.

3. Видове недействителност на административните актове

Незаконосъобразността (недействителността) на административните актове е налице, когато не са били спазени някои или всички условия за тяхната валидност.

Незаконосъобразни (недействителни) актове на държавно управление са:

1) актове, издадени от некомпетентни органи или в превишение на предоставената компетентност (превишение на власт);

2) актове, при издаването на които не е спазена предвидената от закона форма;

3) актове, несъобразени с процесуалноправните изисквания на правната норма;

4) актове, несъобразени с материалноправните изисквания на правната норма (*неспазването на закона по същество*);

5) актове, несъобразени с целта на закона (чл. 146 от АПК).

Недействителността е две разновидности: нищожност и унищожаемост.

3.1. *Нищожни* (пълна недействителност) са онези актове на административните органи, които поради основни, съществени недостатъци се разглеждат от правото като несъществуващи, които имат следните особености:

3.1.1. не пораждат, изменят или погасяват правни последици, тъй като са смятани за правно „нищо“;

3.1.2. не са правна основа за друг акт;

3.1.3. не могат да бъдат заздравени (санирани, поправени);

3.1.4. не подлежат на изпълнение;

3.1.5. няма нужда да се отменят, достатъчно е компетентният орган да обяви (констатира) нищожността⁸.

⁷ Решение № 2174 от 11.3.2004 г. по адм. д. № 3680 от 2003 г. на ВАС, Петчленен състав.

⁸ „Дотогава, докогато компетентен орган – издалият я орган или съдът, не установят по надлежния ред нейната нищожност, тя би могла да въведе в заблуждение правните субекти, че това е валиден нормативен административен акт и с оглед на това да породи у тях разбирането, че дължат спазването ѝ. Разбира се, всеки правен субект може да се позове на нищожността на един нормативен административен акт, но въпрос на преценка на съответните компетентни държавни органи, овластени с неговото изпълнение, е дали ще приемат довода за нищожност, или не. Фактът, че при едно евентуално съдебно искане за защита на нарушените от нищожния нормативен административен акт права съдът би прогласил нищожността на

3.2. *Унищожяеми* (непълна недействителност) са актовете на административните органи, при които макар и да е налице порок, той не съдържа такава значителна степен на недействителност, която да възпрепятства предизвикването на правни последици:

- 3.2.1. пораждат предвидените правни последици;
- 3.2.2. задължителни са за адресатите си и подлежат на изпълнение;
- 3.2.3. могат да бъдат оттеглени от автора си;
- 3.2.4. могат да се санират;
- 3.2.5. при отмяната им породените правни последици се заличават с обратна сила.

Таблица № 1

<i>Характеристики, по които се отличават</i>	<i>Нищожни административни актове</i>	<i>Унищожяеми административни актове</i>
<i>Поражда ли целените от правната норма правни последици?</i>	не	да
<i>Възможност за санирание</i>	не	да
<i>Подлежи ли на изпълнение?</i>	не	да
<i>Правни средства за отстраняване на недействителността</i>	обявяване на нищожност	оттегляне на акта, отмяна на акта, изменение на акта
<i>Заличаване на правните последици от акта във времето с отстраняване на недействителността</i>	за в бъдеще (<i>ex tunc</i>), защото правото го смята за несъществуващ и не са възникнали изобщо целените правни последици	правните последици при отмяна се заличават с обратна сила (<i>ex tunc</i>)

3.3. *Неправилните (нецелесъобразните) актове* не са недействителни (незаконосъобразни) актове.

За тях се споменава в чл. 107 от Конституцията: „Министерският съвет отменя незаконосъобразните или *неправилните актове на министрите*“.

Нецелесъобразен е административен акт, издаден при неправилно упражняване на оперативна самостоятелност (§ 1, т. 3 от Допълнителната разпоредба на АПК).

Според господстващото в административноправната теория мнение на проф. Кино Лазаров оперативната самостоятелност (дискреционна власт) е право на избор измежду няколко (най-малко две) разрешения, всяко от които е в еднаква степен законосъобразно, но в различна целесъобразно. От това следва, че ако при извършване на своя избор административният орган е *останал в рамките на закона*, неговият акт не може да бъде недействителен, макар и взетото решение да не е възможно най-целесъобразно. Актът може да бъде отменен (и то *единствено по административен ред*), но не като незаконосъобразен (недействителен), а като нецелесъобразен (неправилен на основание чл. 97, ал. 1 от АПК).

акта и би уважил искането, не е основание да се приеме, че органът не следва да отмени с валиден акт нищожната инструкция“. Решение 3437 от 11.3.2019 г. по адм. дело № 5252 от 2018 г. на ВАС, VII отделение.

В съдебната практика целесъобразността се определя като „качество на ненормативен административен акт, издаден при условията на оперативна самостоятелност и се обуславя от избора на това законосъобразно (предписано от правната норма) решение, което в конкретната житейска и правна ситуация е най-ефективно, най-полезно, което е икономически оправдано или е най-икономично от гледна точка на държавния или на обществения интерес. Правораздавателните санкционни актове нямат такава характеристика, защото прилаганата с тях санкция има превантивна цел – да мотивира нарушителя и останалите членове на обществото в бъдеще да се въздържат от извършването или допускането на такива нарушения на установения ред. Следователно при тези актове целесъобразността е изискване за законосъобразност“⁹. Нарушенията на материалния закон по принцип касаят правилността на административния акт, а не неговата валидност (законност), поради което нищожен на това основание е само акт, който е лишен от законова опора“¹⁰.

⇒ Съгласно чл. 192, ал. 2 във връзка с ал. 1 от ЗУТ кметът на общината може да учреди право на преминаване през чужд имот, когато не е постигнато съгласие между собствениците на имотите и друго техническо решение е явно икономически *нецелесъобразно*, освен избраното. В конкретния случай при правилно прилагане на материалния закон са налице и други варианти и избраният не е най-икономически целесъобразен, на което сочи отнемането на 227.5 кв. м от площта на имота, през който е учредено правото на преминаване, която площ е значителна, а не икономична. В заповедта е посочено, че са налице три варианта за учредяване на правото на преминаване, но липсват мотиви защо избраният е най-икономически целесъобразен, съпоставен с останалите два варианта¹¹. Съдът не извършва контрол относно правилността на административните актове, а единствено относно тяхната законосъобразност.

4. Критерии за разграничаване на нищожните от унищожаемите административни актове

4.1. Общ критерий за разграничаване на нищожните от унищожаемите административни актове

За всеки административен акт н съществува предположение, че е съобразен със закона (*оборима презумпция за законност*). Презумпцията за законност на актовете и действията на администрацията до оборването ѝ по съответен ред, има за последица натоварване на административния орган с последиците от тежестта на доказване, че са били налице условията за издаването му¹². Затова, докато един издаден от администрацията акт не бъде оспорен и отменен по надлежния ред, той съществува за правото и е необходимо да бъде зачитан от адресатите си. С оглед презумпцията за законност на административния акт, при съмнения относно порока на административния акт, следва този акт да се сметне за унищожаем, а не за нищожен¹³. Критерий за качествено различната степен на порочност (дефектност) на едните и другите актове, която обуславя и различна по вид недействителност, е *степента или тежестта на допуснатата незаконсъобразност при издаването на акта*.

Тогава, когато *липсва правообразуващ волеизявлението факт*, който е необходим, за да съществува самият юридическия акт, е налице порок „нищожност“. Тогава, когато *липсва условие, предпоставка за волеизявлението*, е налице порок „унищожаемост“. Поради този характер на пороците *нищожността* се свързва основно с *изискванията за*

⁹ Решение № 201 от 7.1.2011 г. по адм. д. № 13155 от 2010 г. на ВАС, Петчленен състав.

¹⁰ Решение № 2419 от 23.11.2010 г. по адм. д. № 2207 от 2010 г. на Административен съд – Варна.

¹¹ Решение № 467 от 14.1.2008 г. по адм. д. № 10122 от 2007 г. на ВАС, II отделение.

¹² Решение № 9433 от 25.6.2013 г. по адм. д. № 1121 от 2013 г. на ВАС, VII отделение.

¹³ Решение № 709 от 16.4.2015 г. по адм. д. № 1396/2014 г. на Административен съд – Бургас.

компетентност и форма. Те са тези, които определят релевантните за образуването на волеизявлението факти – определят субекта, комуто държавата е възложила упражняването на съответната държавна власт, и формата, в която волята на субекта трябва да бъде обективирана¹⁴.

4.2. Конкретни критерии за всеки вид порок на административните актове – специални критерии

Тогава, когато не е налице субект на власт, т. е. актът е издаден от правен субект, комуто държавата не е възложила властническото правомощие чрез едностранно волеизявление да предизвика промяна в правната сфера на други правни субекти, издаденият акт ще бъде *нищожен*. Нищожен ще бъде актът и тогава, когато не е налице формирана воля, т. е. *липсва волеизявление* на административния орган. За да бъде налице нарушение на изискването за форма, което да доведе до нищожност на един акт, трябва изискването за форма да е въведено в закон, т. е. изискването за форма да е условие за действителност на акта. Административнопроцесуалният кодекс въвежда писмената форма като условие за валидност на административния акт, с изключение на случаите по чл. 59, ал. 3 АПК. Поради това актът ще бъде нищожен ако не е издаден в писмена форма.

Пороците *материална незаконосъобразност* и *несъобразяване с целта на закона*, т. е. нарушение на материалноправните изисквания за съдържанието на волеизявлението, биха могли да доведат до нищожност на един акт само, когато с него се налага *очевидно престъпление*. Във всички *останали случаи* *нарушението на материалноправните разпоредби и на целта на закона* води до *унищожаемост* на акта, защото материалноправните разпоредби и съответствие с целта на закона са само предпоставки за формиране на законосъобразно волеизявление на компетентен орган. До унищожаемост води нарушението и на другото изискване за законосъобразност на акта – *спазването на определените административнопроизводствени правила*, тъй като те също са само предпоставка, условие за законосъобразно формиране на волеизявлението¹⁵.

4.2.1. Нищожност

а) Нищожност е налице при всички форми на некомпетентността – материална, териториална, по степен, повремна.

- Недовършеният административен акт, който не може да бъде довършен поради настъпването на обективни пречки за това, е нищожен. След като законът не предоставя на министъра на финансите правото самостоятелно да освобождава директора на агенцията, то заповедта е нищожна¹⁶.

- Нищожен акт е налице, ако **липсва орган**, който да може да издаде акта:

- актовете, издадени от служители, които нямат нищо общо с учреждението, което издава такива актове, от колегиални органи, които са взели решение при липса на кворум;

- актовете на лица, които се числят към персоналия състав на учреждението, но не притежават изобщо властнически правомощия (деловодители, куриери, портиери и др.).

¹⁴ Решение № 525 от 19.1.2015 г. по адм. д. № 6246 от 2014 г. на ВАС, VII отделение.

¹⁵ Решение № 525 от 19.1.2015 г. по адм. д. № 6246 от 2014 г. на ВАС, VII отделение.

¹⁶ Решение № 7171 от 16.7.2002 г. по адм. д. № 4658 от 2002 г. на ВАС, Петчленен състав.

- Нищожни ще бъдат и актовете, издадени от служители, които макар и да притежават определени властнически правомощия, не разполагат с конкретна компетентност:

⇒ Съгласно разпоредбата на чл. 172, ал. 1 от Закона за движение по пътищата, принудителните административни мерки (ПАМ) се налагат с мотивирана писмена заповед на службите за контрол по този закон съобразно тяхната компетентност. В този смисъл, Началникът на Районно полицейско управление (РПУ) като ръководен служител на службата осъществява контрол върху автомобилния транспорт и движението по пътищата, вкл. и да прилага ПАМ. В случая не е налице заповед за заместване в длъжност – началник на РПУ, а е налице оправомощаване на началник сектор „Пътна полиция“ с конкретни правомощия, които изключват издаването на заповеди от вида на оспорената. Настоящият съдебен състав приема, че горната заповед не удостоверява компетентността на началник сектор „Пътна полиция“ В. К. да осъществява функция по заместване на Началника на РУ на МВР – Враца, нито път да издава заповеди от вида на оспорената. Заповедта, въз основа на която е подписана оспорената заповед, се отнася за подписване на документите по изходящата кореспонденция, да разпределя, организира и контролира изпълнението на задачите по входящата кореспонденция, да утвърждава планове, графици и други документи, но не и за издаването и подписването на заповеди за налагане на ПАМ.

⇒ За да е законосъобразен, административният акт следва да е издаден от компетентен орган, т. е. от орган, оправомощен за това в пределите на неговата компетентност. Съгласно правната теория, компетентността е нормативно призната способност на даден орган да издаде определен акт. Компетентността за издаване на административни актове може да произтича от закон или друг нормативен акт или чрез възлагане от друг орган, който притежава първоначална компетентност по силата на закон или друг нормативен акт за издаване на административен акт по определен кръг от въпроси, тоест така наречените случаи на законно упражняване на „чужда компетентност“. Липсата на компетентност във всички случаи води до нищожност на административния акт и е отменително основание по смисъла на чл. 146, т. 1 от АПК и след като е установена от съда, оспореният административен акт следва да бъде прогласен за нищожен на това основание¹⁷.

- Нищожен акт ще има също, когато адресатът не съществува или вещта, до която се отнася, липсва. Такъв е данъчнооблагателен акт, издаден на гражданин, който е починал; или нареждането да се събори постройка, която вече е разрушена.

- Нищожни ще са актовете, които нареждат адресатът да извърши нещо невъзможно или противоестественно – заповед до подчинен да вземе с автомобил разстояние от 500 км за 1 час или регистрацията на брак между две лица от еднакъв пол.

- Нищожен акт е административният акт, основан на друг нищожен акт.

- Нищожен е акт, който предписва извършването на явно престъпление поради материална незаконосъобразност.

- Нищожен е административен акт, който изцяло е лишен от законова основа – не е издаден въз основа на закон или подзаконов акт, а засяга правата на адресатите си.

б) Нищожен е административен акт, защото при неговото издаване не е била спазена предвидената от закона съществена форма.

- Нищожни на това основание ще бъдат например наказателно постановление или съставен акт, които не са изготвени в писмена форма, а тя се изисква по закон.

- Изискването за форма не се изчерпва обаче с това да е спазена писмената форма по чл. 59 от АПК. За да е спазено изискването за форма като условие за валидност на акта, нужно е да е спазена установената форма:

¹⁷ Решение от 1.12.2008 г. по адм. д. № 446 от 2008 г. на Административен съд – Враца.

⇒ „Оспореният административен акт е нищожен като издаден не в изискуемата от закона форма. Оспореният акт безспорно е издаден в писмена форма – съдържа номер и наименование на акта, посочване на органа, който го издава, основания за издаването му, диспозитив и подписи на представляващия колективния орган. Изискването за форма не се изчерпва обаче с това да е спазена писмената форма по чл. 59 от АПК. Съгласно разпоредбата на чл. 146, т. 2 от АПК, за да е спазено изискването за форма като условие за валидност на акта, нужно е да е спазена „установената“ форма. В конкретния случай, за да бъде спазена „установената от закона“ форма е необходимо размерът на данъка при възмездно придобиване на имущество да се определи от общинския съвет с наредба като подзаконов нормативен акт, както повелява императивната норма на чл. 1, ал. 2 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Вместо това, общинският съвет е определил този данък с процесното решение. Волята на законодателя, изразена в разпоредбата на чл. 1 ал. 2 от ЗМДТ, кореспондира на прогласения в чл. 60 и чл. 141 от Конституцията принцип, че данъците се определят със закон, а местните данъци се определят от общинските съвети, но при условията, по реда и в рамките, определени със закон. Специалният Закон за местните данъци и такси категорично изисква конкретният размер на местния данък при възмездно придобиване на имущество да бъде определен от общинския съвет с наредба. Това законово изискване съответства и на основните характеристики на наредбата като нормативен административен акт – това е акт с неограничен кръг адресати с многократно и повтарящо се действие, каквото е плащането на данъка при всяка придобивна сделка, осъществявана на територията на община – Долна баня, независимо от купувача по нея. *Оспореното решение не е наредба, а общ административен акт, който по дефиниция е с адресат неограничен, но определяем кръг от правни субекти и има еднократно, а не многократно правно действие.* Не на последното място, волята на законодателя е този размер на данъка да се определя от общинския съвет именно с наредба, а не с друг вид административен акт, предвид специфичните изисквания, елемент от административната процедура по приемане на наредбите – *наличие на икономическа обосновка за приетия размер на местния данък, обсъждане и т. н., каквато процедура очевидно не е спазена като неизискваща се по отношение на общ административен акт, каквото е оспореното решение*¹⁸.

„За да бъде един административен акт нищожен, е необходимо да страда от съществен, основен порок, който го лишава от същността му на властническо волеизявление, поради което не може да произведе целените правни последици.

Компетентността е властта, която законодателят е предоставил на органа да издаде един конкретен административен акт и чрез него да създаде или да признае права, съответно да създаде задължения. Липсата на компетентност за издаване на конкретния административен акт значи, че издаденият акт не е носител на държавната власт и поради това държавата не го признава като правно значим. Компетентността на всеки орган е определена в закон. Другият порок, който би могъл да бъде причина за нищожността на акта е нарушението на изискуемата форма. За да бъде налице нарушение на формата, трябва изискването за форма да бъде въведено в закон. Само тогава, когато законът поставя изискване за определена форма на акта, и тя не е спазена, ще е налице нищожност на акта, тъй като в този случай изискването за форма е условие за действителност (*ad solemnitatem*).

Член 59, ал. 2 АПК изрично установява формата на административния акт и това е писмената форма. Писмената форма е външния начин на изразяване на акта. Визираните в разпоредбата на чл. 59, ал. 2 АПК изисквания са изисквания към писмената форма, но самите те не са форма на акта, поради което наличието им в материализирания вид на акта имат отношение към неговата редовност. *Липсата на разпоредителна част и на подпис на издателя* на акта значи липса на акта.

Що се отнася до порока противоречие с материалноправни разпоредби, за да обоснове нищожност, е необходимо предметното съдържание на разпореждането, което

¹⁸ Решение № 207 от 7.4.2009 г. по адм. д. № 1127 от 2008 г. на Административен съд – София–област.

се съдържа в акта, да нарежда извършването на едно явно престъпление или явно невъзможни положения или да се основа на нищожен административен акт.

Само до унищожаемост може да доведе и противоречие с императивни правни норми. Но противоречието на един акт с императивна материалноправна норма не може само по себе си да доведе до нищожност. До нищожност не може да доведе и допуснатото от органа нарушение на принципа на съразмерност¹⁹.

в) Нищожен е административен акт поради неспазване на административнопроизводствените правила при неговото издаване.

- Съществените нарушения на административнопроизводствените правила са основания за нищожност също само ако са толкова сериозни, че нарушението е довело до липса на волеизявление (например – поради липса на кворум)²⁰.

- Има случаи, когато *недовършеният административен акт* може да доведе до нищожност поради неспазване на административнопроизводствените правила. В своята практика Върховният административен съд приема, че необнародването на нормативен административен акт е неизпълнение на законоустановената процедура по издаването му и е отменително основание (Решение № 10271 от 18.11.2002 г. по адм. дело № 7742 от 2002 г. – ДВ, бр. 111 от 2002 г.; Решение № 145 от 12.1.2004 г. по адм. дело № 7322 от 2003 г. – ДВ, бр. 5 от 2004 г.). Приложеният необнародван нормативен административен акт създава нежелана от правния ред и опасна привидност, че той има правно действие и валидно регулира съответните обществени отношения. Затова в този случай допуснатото нарушение на административнопроизводствените правила за издаването му – липсата на обнародване – вече е особено съществено и такъв нормативен административен акт (необнародван, но приложен) е нищожен. Обявяването на неговата нищожност има за последица невъзможността този акт да бъде saniран чрез последващо обнародване, защото нищожността, като порок на административните актове, не може да бъде saniрана. Необнародваният нормативен административен акт не произвежда целеното с неговото издаване правно действие и затова, ако бъде приложен, преди да бъде публикуван, ще е налице незаконно действие, извършено без нормативно основание (при липсващо нормативно основание)²¹.

„Мълчаливият отказ може да бъде обжалван относно твърдяна незаконосъобразност, но не може да бъде нищожен. Липсата на външно оформено изявление на административния орган прави допустимо единствено обжалването досежно неговата незаконосъобразност. Мълчаливият отказ не може да бъде нищожен, защото той не представлява акт по същността си, а по силата на фикция, респ. съдържанието му – отказ или съгласие – е такова по силата на презумпция. Мълчаливият отказ не е само липса на волеизявление от страна на компетентния орган, а отказ да се издаде акт с посоченото от молителя съдържание. За разлика от изричните актове по чл. 21 АПК, мълчаливият отказ не просто се приема за административен акт, но по силата на законовата фикция се счита за издаден при спазване на производството и формата по издаването му. Поради това се преценява само неговата материална законосъобразност. Законодателят презюмира процесуална законосъобразност на мълчаливия отказ. Т. е. като постановен при спазване на производството и формата по издаването му. Ако административният орган не е материално компетентен да се произнесе, то липсва мълчалив отказ, а ако е компетентен, то преценката е за законосъобразност, а не за нищожност на отказа.

¹⁹ Решение № 701 от 21.1.2016 г. по адм. д. № 2399 от 2015 г. на ВАС, VII отделение.

²⁰ Решение № 1581 от 4.2.2013 г. по адм. д. № 12253 от 2012 г. на ВАС, VII отделение.

²¹ Решение № 2174 от 11.3.2004 г. по адм. д. № 3680 от 2003 г. на ВАС, Петчленен състав.

След като по презумпция мълчаливият отказ е неформален акт, то липсата на предписаната от закона форма не може да бъде третирана като основание за нищожността му. Макар да е приравнен на изричния административен акт, мълчаливият отказ си остава правна фикция и като такава не може да съдържа формалните реквизити на административния акт – наименование, подпис на издателя, указание пред кого и в какъв срок може да бъде обжалван и др. В този смисъл не може да се претендира нищожност на мълчалив отказ поради неспазване на изискванията на чл. 146, т. 2 и т. 3 от АПК. За мълчаливия отказ само се предполага, че е направен, като му се приписват всички правни последици, свързани с един изричен отказ. Да се приеме, че отказът може да бъде отменен поради неспазване на писмената форма (респ. на това основание да се обяви нищожността му), т. е. поради това, че е мълчалив, означава да се отрече предвидения върху него контрол по същество, като се сведе само до задължаване на органа да се произнесе изрично. С това би се осуетила целта, с която чл. 58 от АПК въвежда правната фигура на мълчаливия отказ, а именно решаването в предвидения от закона срок на въпроса, с който е сезиран административният орган, дори и при неговото бездействие. От изложеното следва, че мълчаливият отказ не може да бъде отменен, респ. обявен за нищожен, поради неспазване на писмената форма. Липсата на мотиви също не съставлява основание за нищожност на мълчаливия отказ. Мълчаливият отказ за това е мълчалив, защото в установения от закона срок административният орган въобще не се е произнесъл по искането, в това число не е изложил и никакви мотиви. Ако съществуват мотиви, очевидно, че няма да е налице мълчалив, а изричен отказ, където мотивите могат да бъдат непълни, неточни, необосновани и т.н.

Приравнената от закона възможност за правна защита срещу мълчаливия отказ с тази на изричния отказ автоматично не значи, че всички пороци, от които може да страда изричния отказ са и пороци за мълчаливия отказ. В Определение № 6599 от 3.6.2008 г. на ВАС по адм. д. № 6542 от 2008 г. се посочва, че порокът „неупражняване на компетентност“ не би могъл да бъде разглеждан като основание за нищожност на мълчаливия отказ, с оглед естеството на обжалвания акт. Предмет на жалбата в случая е твърдян мълчалив отказ на административния орган да издаде искания административен акт. Мълчаливият отказ за издаване на административен акт *не може да страда от порока материална некомпетентност*. Това е така, защото компетентността предполага наличието на изричен, а не на мълчалив отказ за издаване на административния акт. По своето естество „неупражняването на компетентност за издаването на административен акт“, както се твърди в жалбата, съставлява мълчалив отказ да се издаде такъв²².

4.2.2. Унищожаемост

а) Поради неспазване на установената в закон форма

- Когато законът предоставя на административния орган право на действие при оперативна самостоятелност, *неизлагането на мотиви по въпроса* защо е избрано едно от няколко възможни законосъобразни решения и/или необсъждането на възраженията и обясненията на заинтересованите граждани и организации, които пряко касаят решавания с административния акт въпрос, съставляват съществени нарушения на административно-производствените правила и са основания за отмяната на акта²³.

- Формата на административния акт е начинът, по който е обективизирано властническото волеизявление. За да породи правни последици, то следва да бъде

²² Определение № 9023 от 24.7.2015 г. по адм. д. № 6776 от 2015 г. на ВАС, VII отделение.

²³ Решение № 560 от 24.10.2008 г. по адм. д. № 310 от 2008 г. на Административен съд – Плевен.

направено само по предписания от закона начин. Неспазването на *отделни нейни реквизити* води до отменяемост на акта²⁴.

- В своята практика Върховният административен съд приема, че необнародването на нормативен административен акт е неизпълнение на законоустановената процедура по издаването му и е отменително основание (Решение № 10271 от 18.11.2002 г. по адм. дело № 7742 от 2002 г. – ДВ, бр. 111 от 2002 г.; Решение № 145 от 12.1.2004 г. по адм. дело № 7322 от 2003 г. – ДВ, бр. 5 от 2004 г.). Формата на административния акт е начин за външно изразяване на съдържащото се в него волеизявление, а едно волеизявление може да бъде изразено или писмено, или устно, или чрез конклюдентни действия. Чрез обнародването на нормативния административен акт не се изразяват съдържащите се в него волеизявления, а те се довеждат до знанието на правните субекти (т. е. до всеобщо знание). Обнародването обаче е елемент от предписаната от Конституцията (чл. 5, ал. 5) и от Закона за нормативните актове (чл. 37, ал. 1) процедура по издаването на нормативни административни актове на министри и неизпълнението му е съществено нарушение на тези процесуални правила, защото е пречка актът да произведе правно действие. Затова необнародването в „Държавен вестник“ на един нормативен административен акт на министър е порок – нарушени са съществено посочените по-горе административнопроизводствени правила за издаването му. По принцип този порок води до *унищожяемост на акта*, затова необнародван нормативен административен акт може да бъде saniран чрез незабавното му обнародване в „Държавен вестник“ – така, както всеки недовършен административен акт да бъде довършен от неговия автор²⁵.

- Липсата на мотиви – фактическите и правни основания за издаването на акта като задължителен реквизит от формата на индивидуалния административен акт се разглежда и като съществено процесуално нарушение – основание за отмяна на акта:

⇒ „Липсата на посочени фактически основания в самата заповед съставлява липса на мотиви и е съществено нарушение на закона. *Процесуалното задължение за мотивиране на акта тежи върху водещия административното производство орган и следва да се съдържа в акта или в преписката по издаването му* (к. м. – б. а.).

⇒ Административният акт следва да съдържа фактическите и правни основания за издаването си. Посочването на мотиви е задължително условие за законосъобразността на административния акт, тъй като без това не могат да се направят изводи относно съображенията, мотивирали органа да се произнесе с дадено решение. Липсата на фактически основания е съществено нарушение на административно-производствените правила, водещо до отмяна на административния акт дори и само на това основание. Няма пречка фактическите основания, мотивирали административният орган да се произнесе с дадено решение, да се съдържат не само в самия административен акт, а и в друг, съпътстващ го документ²⁶.

б) При съществено нарушаване на административнопроизводствените правила актът е унищожаван:

⇒ „Предвид липсата на доказателства, че са правени постъпки за съобщаване по надлежния начин, съдът счита, че обявлението не е достигнало до адресата си, който е основен, въпреки че може и да не е единствен, като по този начин органът е преклудирал правото на жалбоподателя, дадено му от закона, да участва в административното производство. Ето защо, съдът приема, че заповедта е *незаконносъобразна, предвид допуснатото съществено нарушение на административнопроизводствените правила* (к. м. – б. а.)²⁷.

⇒ Като не спазва изискуемата от закона форма за издаване на акта, водещият производството орган допуска нарушение на процесуалните правила, което е абсолютно

²⁴ Решение № 7384 от 30.5.2013 г. по адм. д. № 8082 от 2012 г. на ВАС, V отделение.

²⁵ Решение № 2174 от 11.3.2004 г. по адм. д. № 3680 от 2003 г. на ВАС, Петчленен състав.

²⁶ Решение № 128 от 13.3.2009 г. по адм. д. № 1100 от 2008 г. на Административен съд – София–област.

²⁷ Решение № 14 от 24.4.2009 г. по адм. д. № 3412 от 2008 г. на Административен съд – София–град.

основание за отмяната му (дори когато органът действа в условията на оперативна самостоятелност)²⁸.

в) Материална законосъобразност

⇒ „Винаги следва да е налице смислово съответствие между фактическото и правното основание за издаване на акта. Несъответствието между тях, от една страна, е нарушение на процесуалната норма на чл. 59, ал. 1, т. 4 от АПК, а от друга страна, води до неправилно прилагане на материалния закон. Административният орган е длъжен да упражнява правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо, което означава, че не трябва да допуска облагодетелстване на едни за сметка на други. С всеки административен акт трябва да се цели най-малко засягане на правата и законните интереси на заинтересованите страни, като се търсят най-благоприятния за тях мерки за постигане целта на закона. При издаването на административния акт спазването на принципа на съразмерност е материалноправно изискване. Този принцип е съществен и неспазването му представлява материалноправно нарушение. Императивното изискване на чл. 210, ал. 1 от Закона за устройството на територията (ЗУТ) е изготвянето на оценките и определянето размера на обезщетението да се извършва по пазарни цени. От решението на комисията по чл. 210 от ЗУТ не е видно как се е стигнало до определяне на обезщетение именно в размер на 584 лв. и защо тази стойност е приета като пазарна цена. С оглед на това, Протокол № 1/15.09.2005 г. в частта относно оценката, касаеща имота на жалбоподателката, е издаден в нарушение на материалноправната разпоредба на чл. 210, ал. 1 от ЗУТ. От друга страна, предвид определения с този протокол размер на оценката на сервитута през имота на жалбоподателката, е нарушен и принципът за съразмерност по чл. 6 от АПК, който е и общ принцип на правото на Европейската общност. Според принципа на съразмерност, административният орган е длъжен да упражнява правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо, което означава, че не трябва да допуска облагодетелстване на едни за сметка на други. С всеки административен акт трябва да се цели най-малко засягане на правата и законните интереси на заинтересованите страни, като се търсят най-благоприятния за тях мерки за постигане целта на закона. В ал. 3 и ал. 5 на чл. 6 от АПК е даден начинът за постигане на така формулирания принцип. При издаването на административния акт спазването на принципа на съразмерност е материалноправно изискване. Този принцип е съществен и неспазването му представлява материалноправно нарушение. Не на последно място, няма данни въпросният протокол да е бил съобщен на наследниците на М. Х. с указание за срока и реда на обжалване, което е съществено нарушение на административно-производствените правила (по арг. на чл. 210, ал. 3 от ЗУТ, във връзка с чл. 61 от АПК). От доказателствата по делото, в т. ч. и от тричленната съдебно-техническа експертиза, както и от съображенията, изложени в определение № 853/24.01.2008 г., постановено по административно дело № 664/2008 г. на Върховния административен съд, става ясно, че в полза на „Е. В.“ е учредено право на преминаване през имот № 520121, собственост на наследниците на М. Х., като е образувана сервитутна ивица широка около 20 м и с площ от 2077,26 кв. м. Съдебната проверка се извършва въз основа на изложените факти и обстоятелства. С оглед на тези фактически обстоятелства, обжалваната заповед е следвало да бъде издадена с правно основание чл. 192 от ЗУТ. Винаги следва да е налице смислово съответствие между фактическото и правното основание за издаване на акта. Несъответствието между тях, от една страна, е нарушение на процесуалната норма на чл. 59, ал. 1, т. 4 от АПК, а от друга страна, води до неправилно прилагане на материалния закон. Нормата на чл. 194, ал. 5 от ЗУТ, цитирана от административния орган, поставя изричното задължително условие определената от комисията по чл. 210 от ЗУТ оценка да е влязла в сила и едва тогава кметът на общината да издаде заповед (в едномесечен срок) за изплащане на обезщетението. Същото изискване се съдържа и в нормата на чл. 192, ал. 6 от ЗУТ. Срокът за обжалване на индивидуалните административни актове, какъвто е и протоколът на комисията по чл. 210 от ЗУТ, е 14 дни от датата на съобщаването им. В дадения случай, това законово условие не е изпълнено – решение то на комисията по чл. 210 от ЗУТ е издадено на 15.09.2005 г., а заповедта на Кмета на Община Б. е с дата 20.09.2005 г., т. е. протоколът предхожда заповедта само с пет дни. Очевидно е, че Протокол № 1/20.09.2005 г. на комисията по чл. 210 от ЗУТ не е бил влязъл

²⁸ Решение № 7384 от 30.5.2013 г. по адм. д. № 8082 от 2012 г. на ВАС, V отделение.

в сила към датата на издаване на Заповед № 482/20.09.2005 г. на Кмета на Община Б. Това, само по себе си, също представлява съществено нарушение на административно-производствените правила и е самостоятелно основание за отмяна на заповедта, регламентирано в чл. 146, т. 3 от АПК. *Процесуалното нарушение е толкова съществено, че е довело до противоречие с материалния закон и до несъответствие с целта на закона* (к. м. – б. а.) – отменителни основания по чл. 146, т. 4 и т. 5 от АПК²⁹.

г) Несъответствието с целта на закона

⇒ „Със Заповед [...] на кмета на СО, на основание чл. 179, ал. 2 от ЗУТ, „С. и.“ ЕАД са задължени да ремонтират покрива и възстановят целостта на сградата на магазин [...]. В изпълнение на тази заповед жалбоподателят в това производство [...], е предприел действия по одобряването на проекти за възстановяването на магазина и по издаването на разрешение за строеж. С Разрешение за строеж [...] на гл. архитект на СО – район „С.“ на „С. и.“ ЕАД, е разрешено възстановяването между оси 14 и 18 на покривната конструкция на магазин [...]. На разрешението за строеж е сложен щемпел на СО – район „С.“, „влезнало в сила на 7.03.2007 г.“. Видно от представен по делото разписан лист, разрешението за строеж е съобщено само на „С. и.“ ЕАД. Срещу издаденото разрешение за строеж [...] е постъпило възражение до ДНСК от „Х.“ ООД [...] и жалба до ДНСК от „Р.“ АД [...]. Въз основа на посочените жалби пред ДНСК е образувано административно производство на основание чл. 216 от ЗУТ. С констативен акт [...] е установено извършване на СМР без влязло в сила разрешение за строеж. Въз основа на констативния акт е издадена оспорената в това производство заповед [...] на началника на С. РДНСК. настоящият състав намира, че оспорената заповед е издадена и в несъответствие с целта на закона, поради следващите съображения: При издаването на оспорената заповед административният орган е следвало да съобрази всички събрани в административната преписка доказателства, в това число и издадената от кмета на СО Заповед [...], с която „С. и.“ ЕАД са били задължени да ремонтират покрива и възстановят целостта на магазин „С.“, повреден при срутването на сградата откъм ул. „А.“, собственост на „Х.“ ООД. В изпълнение на тази заповед са предприети действията по издаването на разрешение за строеж [...] за възстановяване на покрива на магазин „С.“. Целта на закона е с поредица от действия и актове на администрацията, включително с предоставените им санкционни правомощия, да бъде осигурена законността, целостта и здравината на сградите и да не се допуска застрашаване или увреждане живота и здравето на гражданите. При прилагането на закона административните органи следва да спазват целта на закона и да използват процедурите, предвидени в него, в тяхната логическа взаимосвързаност и последователност, а не като самостоятелни, отделни и самоцелни. Именно тази логическа свързаност между отделните процедури като цел на закона не е спазил административният орган – началникът на СРДНСК, при издаването на оспорената заповед, като не е изследвал въпроса за това дали „Х.“ ООД и „Р.“ АД имат качеството на заинтересовани лица по чл. 149, ал. 2 от АПК. Във връзка с всичко изложено, настоящият състав намира, че Заповед [...] на началника на С. РДНСК, с която последният нарежда да бъде спряно незабавно изпълнението на всички видове строително-монтажни работи на строеж „Метална конструкция, възстановяване на покрива на магазин [...] между оси 14 и 18“ [...] до приключване на производство по чл. 216 от ЗУТ, по което е оспорено издадено разрешение за строеж [...] на Гл. архитект на СО – район „С.“, издадено на „С. и.“ ЕАД за извършване на възстановяване на покрива на магазин „С.“ [...] за незаконосъобразно, *поради противоречие с материалноправни разпоредби и несъответствие с целта на закона* (к. м. – б. а.)³⁰.

5. Правни средства за отстраняване на недействителността на административните актове

5.1. Оттегляне на унищожавем административен акт от издалия го орган.

²⁹ Решение от 20.6.2008 г. по адм. д. № 877 от 2007 г. на Административен съд – Варна.

³⁰ Решение от 16.10.2007 г. по адм. д. № 2541 от 2007 г. на Административен съд – София-град.

5.2. Отмяна (изменение) на унищожаемия административен акт от по-горестоящ административен орган или от съда.

5.3. Обявяване (прогласяване) на нищожността на административния акт:

5.3.1. от автора на нищожния акт;

5.3.2. от непосредствено по-горестоящия административен орган, който е овластен да отменя административни актове при условие, че те биха били унищожаеми (чл. 97, ал. 1 от АПК);

5.3.3. от съда:

а) при пряк съдебен контрол (недействителността на административния акт е предмет на делото) по административни дела:

- по повод обжалване на унищожаем административен акт, когато съдът установи, че обжалваният акт е нищожен, дори да липсва искане за това (чл. 168, ал. 2 от АПК);

- по повод обжалване на нищожен административен акт;

б) при косвен съдебен контрол (недействителността на административния акт е преюдициален въпрос за предмета на делото в наказателния процес, гражданския процес и административния процес):

- от наказателния съд – при несъобразяване с нищожен акт не се носи наказателна отговорност, но ако в състава на престъплението (превишение на власт по чл. 282, ал. 1 от НК³¹) се включва издаването на недействителен административен акт, ще е налице наказателна отговорност за издадения от дееца нищожен или унищожаем административен акт, защото и двата вида актове са незаконосъобразни;

- от административния съд, ако обжалваният пред съда административен акт е издаден въз основа на друг административен акт (преценяван преюдициално) – правна основа на обжалвания акт;

- от гражданския съд при дела за отговорността на държавата и общините за вреди (чл. 1, ал. 2 от ЗОДОВ) след прогласена нищожност на административния акт.

5.4. Отстраняване на правните и фактически последици от изпълнението на недействителния административен акт.

5.5. Заплащане на обезщетение за вреди, причинени от изпълнението на недействителен административен акт при обявяване на нищожен (арг. чл. 204, ал. 3 от АПК) или при отмяната на унищожаем.

5.6. Правните последици, възникнали от подзаконов нормативен акт, който е обявен за нищожен или е отменен като унищожаем, се уреждат служебно от компетентния орган в срок не по-дълъг от три месеца от влизането в сила на съдебното решение.

---

³¹ Длъжностно лице, което наруши или не изпълни служебните си задължения, или превиши властта или правата си с цел да набави за себе си или за другото облага или да причини другиму вреда и от това могат да настъпят немаловажни вредни последици, носи наказателна отговорност.

IV. Библиография:

Дерменджиев, И., Д. Костов, Д. Хрусанов. *Административно право на Република България: обща част*. 5-то доп. изд. София: Сиби, 2010.

Зиновиева, Д. *Компетентност на административните органи*, 2-ро доп. изд. София: Сиела, 2018.

Къндева, Е. *Оперативна самостоятелност в административната дейност*. София: Българска академия на науките, 1988.

Къндева, Е. Делегиране на административни правомощия. В: *Правна мисъл*, 1996 (3).

Лазаров, К. *Изисквания за законосъобразност на административните актове*. София: Фенея, 1999.

Лазаров, К. *Административно право*. София: Фенея, 2001.

Лазаров, К., Е. Къндева, А. Еленков. *Коментар на Административнопроцесуалния кодекс*. София: Център за обучение на адвокати „Кръдню Цончев“, 2007.

Мутафов, К. Компетентността – изискване за законосъобразност на актовете за установяване на данъчни задължения. В: *Научна конференция с международно участие*. Бургас: Бургаски свободен университет, 2013.

Стайнов, П. *Административно право: обща част*, 2-ро доп. изд. София: Печатница „Стопанско развитие“, 1942.

Тествайте познанията си, като отговорите на следните въпроси:

- Каква е нормативната уредба на недействителността в българското административно право?
- Какво съдържа понятието „недействителност“?
- Кои са функциите на недействителността?
- Кои са видовете недействителност?
- Кой е общият критерий за разграничаване на недействителните актове?
- Кои са специалните критерии за разграничаване на недействителните актове?